

Жыйылыу

«Жангы кымылдау төрели сабий эмда жаш төлю биризиулену кыйтарыгъа, алагъа ишлерин кыруаргъа болушурукъду»

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Сабийлени бла жаш төлюню битеурросей жамаут-кырал кымылдауу бла бирге ишлеу жаны бла республикалы координация советни биринчи жыйылыуу бардыргъанды.

Алай кенешчи органы кырауно юсюнден Указгъа республиканы Башчысы тюнене къол салгъанды. Советни борчу - властын федерал органы бла, федерал координация совет эмда Сабийлени бла жаш төлюню россейли кымылдаууно офиси бла бирге ишлеуно кыйыматлы кырауду.

Жыйылыуу башлай, Казбек Коков Россейни Президенти **Владимир Путин** Сабийлени бла жаш төлюню битеурросей жамаут-кырал кымылдауу кырауно юсюнден законнга къол салгъанын эмда аны кырау-чу кыраууна да кеси башчылык этеригин эсге салгъанды. Кырал башчыны оюну эмда андан сора берилген буйрукларын толтурур муратда кыралда жангы кымылдауу кадрла, методика эмда инфраструктура жаны бла ишлеу кырауу къыстау барады, регион, жержерли эмда биринчи бөлөмле ачыладыла. Бюгонлюкде жангы кымылдауу эсепте тышорую жаны бла иш тамамлана турады, битеурросей сьезд бардыргъа белгилениди. Анда уа Къабарты-Малкъарны келечилери да кытайшмай къаллык тойдолдоле.

Къабарты-Малкъарны жаш төлю бла ишлеу жаны бла уллу сынауу барды. Жангы кымылдауу сабий эмда жаш төлю биризиулену төрелерин кыйтарыгъа, алагъа ишлерин заманын излемлерине

көре кыруаргъа онг берликди. Сабийлени бла жаш төлюню битеурросей жамаут-кырал кымылдауу бла бирге ишлеу бизде болган жаш төлю жамаут кючлени бирикдирге эмда ишлерин бютон кыйыматлы этерге болушурукъду, - дегенди Казбек Коков.

Регион координация советге КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасы **Мухамед Кодзоков**, КъМР-ни урунуу эмда социал кырауулау министры **Асанланы Алим**, Прохладный шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы **Вячеслав Архангельский**, Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы **Таймураз Ахохов**, КъМР-ни жарыкландыруу эмда илму министры **Анзор Езаов**, КъМР-ни Парламентини Билим берии, илму эмда жаш төлюню иш-

лери жаны бла комитетини председатели **Нина Емузова**, КъМР-де Адамны эркинликтери жаны бла уполномоченный **Зумакулланы Борис**, КъМР-де ич ишлени министр **Мухаддин Кумахов**, КъМР-ни жаш төлюню ишлери жаны бла министры **Азамат Люев**, КъМР-ни Башчысыны кенешчиси **Николай Миронов**, КъМР-де ич ишлени министр **Василий Павлов**, КъМР-де сабийни эркинликтери жаны бла уполномоченный **Светлана Тлинова**, КъМР-ни прокурору **Николай Хабаров**, КъМР-ни спорт министры **Ислам Хасанов**, КъМР-ни Правительствоосу Президетини орунбасары **Марат Хубиев**, КъМР-ни курортла эмда туризм жаны бла министры **Мурат Шогенцук** киргенди.

Советни жыйылыууна КъМР-ни Правительствоосу Президетини **Мусукланы Алий**, Сабийлени бла жаш төлюню битеурросей жамаут-кырал кымылдаууно регион бөлөмюн кырауу жаны бла жамаут штабны башчысы **Аслан Шипшев**, школ активисте бла аланы кураторлары кытайшхандыла.

Жыйылыуда КъМР-ни Жаш төлюню ишлери жаны бла министерствосу эмда жамаут штабны россейли жаш төлю кымылдаууно регион бөлөмюн кырауу бла байламлы республиканы Башчысы берген буйруклары толтуруу жаны бла ишлерини эсептери чыгарылгъандыла.

Азамат Люев билдиргенди, Республикада 38 жаш төлю биригиуу бла НКО бардыла. Аладан эм уллулары быладыла: «ЮНАРМИЯ» битеурросей аскер-патриот жамаут кымылдаууно эмда «Школчуланы россейли кымылдауу» битеур-

сей жамаут-кырал сабий-жаш төлю биригиууно регион бөлөмле-ри. КъМР-де Волонтерлукну айнытууно ресурс арасы да эм кючлю жаш төлю биригиууленен бириди. Аны бөлөмле битеу муниципал районлада бла шахар округлада ачылгъандыла. Жыл сайын волонтерлук ишге республикада торлю-торлю жыл санда 40 минг чаклы адам кытайшады. Бу ишни башламчысы уа жаш төлюдо.

Аслан Шипшев жамаут биригиуулену келечилерини, жаш активистени, насыихатчылары кытайшылары бла кырауу жумушла толтурулганларыны, жаш адамлары араларында бардырылган социал тинтиулену эсеплерине көре жаш төлю кымылдаууно ишини программасы жарашдырыла тургъаны юсюнден билдиргенди.

Жыйылыуно кезиуонде жаш төлю инфраструктура аны ары айнытууно амаллары, шендоюго заманнга бютон магъаналы болгъан ишлери да сюзюлгенди. Көпке бизни Ата журтубузуно кырауулау аскерчилерибизге бла аланы ююрлерине болушукъ этер жанлы болуп селешгенди. Кымылдауу республиканы хар элинде бла шахарында элли жаш төлюню бла школчуланы кырауулау керекди дегенге да болгъандыла. Кеслерини оюмлары Зумакулланы Борис, Марат Хубиев, Нина Емузова, Ухшто-Сыртдагы школну волонтер арасыны активисти Жансуланы Магомед, Битеу-кавказ жаш төлю тренинг араны директору Екатерина Борисевич, «Большая перемена» битеурросей конкурса хорлагъан Мурат Абазов, башчала да айтхандыла. Битеу айтылган оюмла жангы кымылдаууно регион бөлөмюно ишинде эсге алынырыкыдыла.

Азамат Люев билдиргенди, Республикада 38 жаш төлю биригиуу бла НКО бардыла. Аладан эм уллулары быладыла: «ЮНАРМИЯ» битеурросей аскер-патриот жамаут кымылдаууно эмда «Школчуланы россейли кымылдауу» битеур-

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосу пресс-службасы.

Тобешу

Сез кырал контроль къалай жалчытылынганы юсюнден баргъанды

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** РФ-ни Монополиялагъа къажу федерал службасыны таматасыны орунбасары **Тимофей Нижегородцев** бла ишни тобешу битеу бардыргъанды. Анга Монополиялагъа къажу федерал службаны КъМР-де Управлениасыны директору **Анна Кумахова** да кытайшханды.

Ушакъны кезиуонде сез кыралга керекли затла сатып алыу-гъа, товарла чыгаруу-улагуа субсидияла бериге контроль къалай жалчытылынганы юсюнден баргъанды.

Регион органла Монополиялагъа къажу федерал служба бла кытай байламлыкъда ишлейди, экономика болуму игилендириу, конкуренцияны бла предпринимательлики айнытуу жаны бла жумушланы бирге тамамлайдыла.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосу пресс-службасы.

Кырууш

Искожда – шендоюлю Маданият ара

Нальчикде, Искож микрорайонда культура айныуу Арасыны кыруушу былтыр башланган эди. Архитекторну кырамына көре аны проект гол маталлы алай этилгенди. Объект уллуду, ёлчеми эки минг квадрат метрге жетерге көп къалмайды, тийреси да алай бирни алады. Аны кыруушу «Культура» деген миллет проектни чеклеринде бардырылды, кесине да көп къалмай эки жюз миллион сом кыратылгъанды.

Искож аслам адам жашагъан микрорайоннга саналады. Алай анда не Маданият юй не кинотеатр ишлемегенли көп жыл болады. Аланы орунун а энди ма бу Ара алыкъды. Ол анда паркны тийрелеринде ишленгенди. Кеси да талай бөлөмледен кыруулыкыды. Бирин эки жюз адам сыйынган зал алады. Дагы-да тепсеучилеге отулау, торлю-торлю кружоклагъа бөлөмле кыруулагъандыла. Аладан сора ашхана да барды.

Арада көрмочле бардыргъа, кино көргюзторге онгла болукъдула. Анда чыгъармачылык студиялагуа, мастерскоилагуа, медиатекагуа, лекцияла бардыргъа классла да ачылыкыдыла.

Шахарны администрациясындан билдиргенлерине көре, аны кыруушу бошалгъанды, монтаж ишле да тамам этилгенди. Шендо ары оборудовани орната турадыла. Алай бла жууукъ кезиуде Ара къонакылагуа эшиклерин ачарыкъды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Шагырейлену

Кергенине бюсюрегенди, тийишли буйрукъла да бергенди

КъМР-ни Правительствоосу Президетини **Мусукланы Алий** Нальчик шахар округда кен фатарлы юйлеге тынгылы ремонт этиу программаны чеклеринде быйыл не зат этилгенине кырагъанды. Премьер-министр онжети объекте болгъанды. Юйлене баш жанларында, топ отуларында жангыртуу ишле къалай бардырыла тургъанына кез жетдирип, кёбюсюне бийик багъа бергенди.

Шагырейлену бошагъанындан сора, Мусук улу быллай ишлеге КъМР-ни Тынгылы ремонт этиу фонду дайым кез-кылак болуп турургъа кереклисин чертип, аны башчысына **Къулийланы Мустафирге** тийишли буйрукъла бергенди. «Этиле тургъан ишлени качество, аланы болжалларын да кюн сайын контролда тутугъу. Хар нени да программаны бла белгиленген заманын ичинде бошаргъа керекди», - деп чертгенди Правительствоу Президетини.

Республикада шахарланы эмда эллине сыфатларын иги жанына торлендириуде, инсанланы тап эмда кыоркъуусуз юйледе жашаргъа эркинликлерин жалчытууда бу программаны магъанасы бек уллу болгъанын кыйтарып эсгергенди ол.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Ачыпы

Мастерскойлада тынгылы специалистлени хазырларыкъдыла

Къабарты-Малкъарны эл молк колледжиде шендоюго заманнга келишген төрт мастерской ачылгъанды. Анга аталган кырауу эмда КъМР-ни жарыкландыруу эмда илму министры **Анзор Езаов**, урунуу эмда социал кырауулау министры **Асанланы Алим**, Бахсан

Анзор Езаов бла колледжиде директору **Марат Кажаров** кызыл лентаны кесгенден сора, преподавательле бла студентле къонакылагуа «Къутхаруу иш», «Жалгъаучу амалла», «Графикалы дизайн» деген мастерскойланы көргюзтгенди, окуу къалай

гисини – налы – алгындан жарашдырылган колгосине көре бингенди темирни.

Мастерскойлагуа кырал чыкыгъандан сора, Анзор Езаов алада оборудованианы бла автоматизацияланган системаланы юсеринден айтханды. Быллай мастерскойла специалистлени хазырлаугъа себеплик этген жангы амалды. Аланы хайырындан студентлени окутууно онлары бютон кёбейиркиди. Ол а республиканы предпритияларын кадрла бла жалчытуугъа себеплик этерикди.

Профессионал билим бериино кюнюн байрамлауу чеклеринде РФ-ни Жарыкландыруу эмда илму министерствосуны ыспас письмолары бла орта профессионал билим бериинде ишленгенли бир кырауу саугъаланганды. Талай адамгъа уа КъМР-ни Жарыкландыруу эмда илму министерствосуны сыйлы грамоталары берилгенди.

Къабарты-Малкъар «Билим берии» миллет проектни «Жаш профессионаллары» федерал проектте 2019 жылдан бери кытайшады. Юч жылны ичинде анга көре 32 мастерской ачылгъанды. Быйыл да Къабарты-Малкъар агропромышленность колледжиде, Женгил промышленностино колледжиде. Прохладныйде көп профилли колледжде да 11 мастерской ачаргъа белгилениди. Битеу да 2024 жылгъа дери республиканы 9 колледжиде 40 мастерской кыруаргъа эмда керекли оборудование бла жалчытыргъа мурат этиледи.

АСЛАНБЕКЛАНЫ Халимат.

шахарны жер-жерли администрациясында ишленге, республиканы орта профессионал билим бериине преподавательле бла студентлени кырауулау эмда басма органланы келечилери кытайшхандыла.

кыруулау эмда басма органланы келечилери кытайшхандыла.

Пресс-конференция

Малкъар театр айтхылыкъ сахнада оюн көргюзтгенди

Алгъаракъда, КъМР-ни 100-жыллыгы бла байламлы культураны келечилери **Москвагъа барып**, анда Къабарты-Малкъарны кюнлери бла байламлы кырауулау ишлеге кытайшып кыйтхандыла. Алгъадан белгиленгенди, республикалы театрла ара шахарда бек белгили «Современникде» бирер оюн көргюзторге керек эдиле. Алай бла, Къулийланы Къайсын атлы Малкъар кырал драма театры актёрлары **Чингиз Айтматовну** «И долгие века длится день» романыны сюжет ызына көре **Роман Добагов** бла жаш режиссёр **Мызыланы Аубекир** салган «Ажашхана» деген спектакльни көргюзтгенди.

2 бет

Чермерлик

Ёчюлмезлик илхам

Таулу суратчылары араларында Черкесланы **Ахматны** жашы **Тахир жумушакълыгы**, сабырлыгы бла, этген ишини башчалагъа ушамагъанлыгы бла энчиди. Хар аны бла тобешенинг сайын жорегинге бир жарыкъ огурулукъ къонады.

3 бет

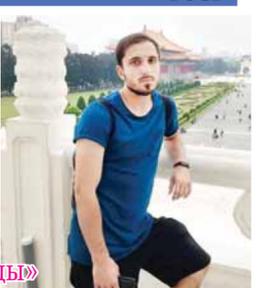

Спортнуусталары

Футболчу **Зумакулланы Алим** бла биз сизни бир кырауу жыл мындан алда шагырей этген эдик. Бюгонлюкде **Тайваньны командасында ойнагъан жашыбызны юсюнден спорт тематикалы асламлы информация органла да терктерк жазадыла. Алгъаракъда «Чемпионат» деген сайтда Зумакул улуно юсюнден уллу материал басмаланганды.**

«Муратым дуняны чемпионатына кытайшыргъады»

4 бет

Ана тиллени сакълауда адамланы кеслерини тириликлери да магъаналыгы

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Республикада ана тиллени сакълау, алагда юретиу бла болумну юсюнден баш докладны Анзор Езаов этгенди. Ол билдиргенича, ана тилледен бла адабиятладан устазланы Х.М. Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал уни-верситетде (КъМКЪУ) Социал-гуманитар институтта хазырлайдыла, усталык алганланы 90 проценти арда билимлерине кере иш-

Башчысыны оноуна тийишлиликде олимпиадаланы регион кезилеринде хорлагъан сабийлеге бла аланы хазырлагъан устазлаа ахча саугъала берилгенди. - 183 окутуу пособие, методика китапла бла ишчи дефтер жарашдырылганды. Ана тилледен бла адабиятладан юретиу программаланы 18 проекти федерал реестрде алышындырылыр ючюн, Федерал окутуу-методика биригиуге жиберилгенди.

тиллеринде орус тилни аз-аздан къоша селешедила. Юретиу, сурат ишлеуно, жырауно, оюнланы, физкультураны болушлуклары бла, баланы юйренген турмушун бузмай бардырылады. Абаданырак жыл сан къауумда уа алагда инглиз тилге юретиу да къошулады, былайда ата-анала бла байламлыкъланы кючлерге, аланы билим беруу учрежденианы жашауна тиррек къатышдырырга да белгиленди. Бу жангы-

дырылады, ол айырмалы устазланы, фахмулу сабийлени ачыкъларга ахшы сынамны жаргъа себеплик этеди. Мектепде Ана тилни кюнню аталган мероприятяла къуралгандыла, алагда 70 минг окуучуу къатышхандыла. Устазла уа регионла аралы «Биз башхабыз, алай биз тенгбиз!» деген регионла аралы конкурс къатышхандыла, анда бизни республикабызны келечиси ючюн жерни алганды. Быйыл биринчи керо Россейни Жарыкъландыруу министрствосуну башламчылыгы бла «Ана тилден бла адабиятдан эм иги устаз» деген битеукъырал эришиу къуралганды. Анга республикабызны атындан Бахсанни 4-чю номерли школундан Залина Кауфова бла Нальчикни 2-чи номерли лицейинден Тебрикулланы Зухра къатышхандыла. Залина эсеплеге керо «Ата журтну терелерин сакълауда педагогика усталыгы ючюн» номиналяда хорлагъанды.

лейдила. Жыл сайын 230-дан аслам преподаватель «Педагоглары усталыклары тохтаусу ёсдюрюу арада» ёсдюрюу квалификацияларын кеторедила. Ведомство илму-практика конференцияла, семинарла, форумла, эришиуле терели халда къураладыла. Окуучулары араларында ана тилден бла адабиятладан олимпиадала къураладыла, алагда 5-11-чи классланы 5544 окуучуу къатышхандыла. Республиканы

Жангы окуу жылда къырал программаны чегинде билим беруу учреждениялаа 98 минг китап берилгендила, 2023/2024 окуу жылда 120 мингден аслам китап басмаларга белгиленди, - дегенди министр. Анзор Клишбиевич бир ызгъа кеп тилге юретиу системага кечюно юсюнден да айтханды. Анга керо, эки тилге окутхан болумла гитче жыл санда сабийле бла воспитательле алгъа аланы ана

чылыкны мурдорунда уа «Къабарты-Малкъар – Россей – Дуния» деген чакъыруу турады. Андан тышында, РФ-де ана тиллени сакълау эм алагда юретиу фонду болушлугу бла мектепде «Ана тилде театр», «Юйор – ана тилни сакълауу» (орус, къабарты эм малкъар тилде) проектле тамланандыла. Ана тиллени даражаларын кеторюр муратда «Ана тилим – мени жаным, мени дуниям» деген терели конкурс бар-

Пресс-конференция

Малкъар театр айтхылыкъ сахнада оюн кёргозтгенди

Алгъаракъда, КъМР-ни 100-жыллыгы бла байламлы культураны келечилери Москвага барып, анда Къабарты-Малкъарны кюнлери бла байламлы къууанчы ишлеге къатышып къайтхандыла. Алгъадан белгиленгенича, республикалы театрла ара шахарда бек белгили «Современнике» бирер оюн кёргозторге керек эдиле. Алай бла, Къулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театры актёрлары Чингиз Айтматовну «И долъше века длитса день» романы сюжети узына керо Роман Добагов бла жаш режиссёр Мызыланы Аубекир салган «Ажашанла» деген спектакльни кёргозтгендила. Москвада къонакъбайлыкъга жораланып малкъар театрдан пресс-конференция болганды. Анда селеше, Къулийланы Къайсын атлы къырал драма театры директору Жангоразланы Мажит былай айтханды: «Бизни ол айтхылыкъ сахнада оюн кёргозтор онгубуз болганын малкъар театры, халкъыбызны, культурабызны да уллу жетишимиди. Спектакльде он адам ойнагандыла. Оюн малкъар тилде барганды, субтитрле уа орусча болгандыла. Ары тебирегенде, кеп сайларга тюшгенди – репертуарыбыз байды, алай а бююннег келишген спектакль болсун деп, «Ажашанла» деген оюнну алгъанбыз. Къараучула, сахнада бола турган ишни магъанасына терен сингип, спектакль бошалгъанда да, къызыу къарсларын суутмай, кетмей иги кесек заманы тургандыла. Ол а ара шахарны къараучуларыны бизни театрыбызга, актёрларыбызга, режиссёрларыбызга да бек бирик багы бергендерини шартыды. Сейир этгенлерин бла ырызлыкъларын букъурмагъандыла. Кесим ол затны уялып айталмайма,

алай ол хорлам эди. Быллай байрамла алгын да болгандыла. Ала унутулмайдыла, кимни да эсинде жашап турадыла. Аны юсюнде да, быллай кёргозтоуле театры къалай айнагъанындан хапарлайдыла. Малкъар театрыны бу жол тарых магъаналы жетишми болганыны сылтау да, баям, бу спектакльде музыка, жарыктык, артистлени оюнлары да бир бирге тап келишип, бир ангылам къурап, бирча солуп келгенлериндеди. Дагыда аны жаратхандыларыны бир шарты – жууукъ заманда театрыны Москвада оюла кёргозторге чакъыр болгандыла. Къайда, къачан боллугъун айтырыкъдыла. Мен бу оюнну кёргозтген къауумга, аны хазырлагъан къауумда да бек ыразыма». Ызы бла ол журналистлени сорууларына жууапла бергенди. - Сиз ол оюнну нек айрып салгъансыз республиканы байрамына? - Чингиз Айтматов классикди. Романы магъанасы кенгиди, алай режиссёрла Роман Добагов бла Мызыланы Аубекир анда эки шартны ачыкъларга суйгендила. Бири – къайдан чыкъгъанын, адет-тересин унутханын ажимлыгы, бирси уа

– ана бла бала байламлыкъ. Магъанасы уа – халкъынгы, къыралынгы сюерге, иги затларыбызны тас этмезге юрретеди. Ол а бусагъатда баш къайгырыуладан бириди. - Оюннга алай иги тобегенлерини сылтау не де сунасыз? - Биринчиден, тюз сайлау этилгени айтыргъа керекди. Андан сора Роман Добагов бусагъатда бек иги режиссёрладан бириди. Мызыланы Аубекирни уа бу оюн диплом ишиди. Романча усталадан юйренген насылды. Аны хар бир иши да жангылыкъ бла энчиди. Былайда алай болганды. Кеси къаууму бла ишлерге сюеди режиссёр. Музыка жанын Артур Варквасов жалчыханды, художник а Кантемир Жилев эди. Ала эслемеген уяукъ зат къалмагъанды – кийимден башлап, сахнада декорацияны къайсы мюйюшю да. Ала сайлагъан акъ бла къара кийимле уа игилики бла аманлыкъланы белгисича келедила. Артистле да бек иги ойнагандыла. - Салгъан оюнугъуну ангыламазла деген къоркъуу болганыды? - Ол да бар эди. Къыралны бир этегинден барып, Москвада белгили «Современнике» оюн кёргозтоу алай

бош иш туюлды. Тынгылы хазырланырга юрешген биз. Бизни ишибиз къауум биргелик излеген ишди, бир бирни ангылап, байламлыкъланы юзмей, бузмай ишлеген биз. - Москвада газетле сизни юсюннен жазгъанмыдыла? - Хау, ол жаны бла жаланды къууанчы хапар айтыргъа боллукъбуз. - Бу оюнну энтта да башха жерледе кёргозтор умут этемизиз? - Къыргызстанга барырга деп тургъанбыз, болмаганды. Тюркде «Минг соллу – бир уяуз» деп, тюрк халкъланы фестивалы боллукъду да, ары бу оюнну, дагыда Мызыланы Аубекирни «Къар юзюлю» деген драмасын элтиргеди муратыбыз. Андан сора кесини оюмлары КъМР-ни эмда КъЧР-ни сыйлы артисткасы, ЧР-ни халкъ артисткасы Мамай-ланы Фатима айтханды: «Сайлау этгенде бу шарт да магъаналыды – Айтматов Къайсынны бек татлы шуёху болганды, аны кесини устазына санагъанды. Мен аны бу чыгъармасын бек сюеме. Хар юзюгю эсимдеди. Саулай романда, биз сахнада кёргозтген кесеге

Аталаны Жамал саугъаланды.

рыны президенти Хаути Сохроков, КъМКЪУ-ну орус тилден бла битеулю юзюкюзаниядан кафедрасыны заведующийи Башииланы Светлана, Гуманитар тинтиуени Къабарты-Малкъар институтуну баш илму ишчиси Улакъланы Махти этгендила. Хаути Хазртович ана тилде китапла басмалауу, аланы финансироваиялары, тыш къыраллада жашагъан ата журтлуларыбызны ёз тилибизге юретиу бла байламлы сорууну кетюргенди. Ол бусагъатда къурала тургъан ахшы терелени андан ары айнытырга кереклисин чертгенди. Светлана Къонакъбиевна ала 20-чы жылдан башлап республикада тилге юретиуно тарыхын сюзгенлерин билдиргенди. Ол 2014 жылда бардырылган тинтиуени эсеплерин ачыкълагъанды. Андан бери этилген мадарланы хайырындан мектепде ана тилге юретиу бла байламлы хал игиленгенди. Алай Нальчикде 10-11-чи классланы окуучуларыны иги кесеге – 20,92 проценти ана тиллерин билмейдила, элдеде аллайланы саны 2,32 процентдила, ала ата-аналары башха-башха

Аталаны Жамал саугъаланды.

миллетлени келечилери болгъан юйорледендила. Жаш адамла ана тиллеринде китап окур-гъа артыкъ итинмегенлери, берулеге къарамагъанлары, радиога тынгыламагъанлары да жарсырча шартды. Улакъланы Махти уа ана тиллени сакълау бу жаны бла политика къалай бардырылыгы бла байламлы болгъанын чертгенди. Ол айтханыча, адамла кеслери да бу сорууда тири болурга тийишлидила. Бююнлюкде, къабарты-черкес, къарачай-малкъар тилле иги тинтилгендила. Махти Зейтунович миллет диаспорала да бу ишден керо турмазга борчул болгъанларын эсгергенди. Ол финансироваияны азлыгына, китапланы аслам басмаларга кереклисине да эс бурганды. Жыйылуу ахырында республиканы Правительствоосуна, сейирлери болгъан министрстволаа бла жержери самоуправление оргаллаа эсгертиуле этилгендила.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа.

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде орналгъан кеп фатарлы юйледе жашагъанла барысы да хайырланган ырысхыга тынгылы ремонт этиуге теленген ахчаны 2023-2025 жыллаа бек аз ёлчемин тохташыруну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна БЕГИМИ

2022 жылны 30 сентябри Нальчик ш. №213-ПП

Россей Федерацияны Жашау журтла кодексини 156-чы статьясыны 8-чи кесегине, «Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде орналгъан кеп фатарлы юйледе жашагъанла барысы да хайырланган ырысхыга тынгылы ремонт этиуну къурауну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2013 жылны 22 июлонда чыгарылган 63-РЗ номерли Законуну 3-чю статьясыны 4-чю кесегине тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосу бегим этеди: Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде орналгъан кеп фатарлы юйледе жашагъанла барысы да хайырланган ырысхыга тынгылы ремонт этиуге теленген ахчаны бек аз ёлчемин былай тохташырырга: кеп фатарлы юйде жашагъан адамны иелигинде болгъан битеу жерни бир квадрат метри ючюн 2023 жылда бир айгъа - 7,15 сом, 2024 жылда - 8,00 сом, 2025 жылда - 9,00 сом.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна Председатели МУСУКАЛАНЫ А.

Кишилик

Башхала ючюн жанын аямагъанды

Россейни Росгвардиясыны капитаны Балаланы Мажитни жашы Мурат 2022 жылны 27 июлонда 31-жыллыгын белгилерик эди. Хар заманда, бу жол да аны терегегине жууукълары, тенгери, танышлары, шуёхлары да жыйылыкъ эдиле. Алай, не медет, бу жол ол къууанчы байрамларга тюшмегенди анга...

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа.

Кенделенчи жаш, орта школну бошагъандан сора, аскер училищеге киргенди. Аны да жетишимли бошап, лейтенант чын да алып, аскер къуллугъун Нижний Новгородда Росгвардияны бёлюмлеринден биринде бардыргъанды. Командирлери, жашны билимчилигин, чынты офицерни ышанларын эсеп, ротаны башчысына салгъандыла. Быйыл 24 февральда уа Муратха Росгвардияны бригадасыны санында Украинаны жеринде бара тургъан энчи аскер операцияга батальонну штабыны начальниги къуллугъунда къатышырга буюргъандыла. ...Гостомельни тийресинде колоннага украинлы нацистлени жанындан къызыу уруш ачылганды. Батальонну командири майор Дмитрий Безбородов, ауур жаралы болуп, алайда ёлгенди. Командованыны боюнуна капитан Балаланы Мурат алганды. Аны уста башчылыкъ этиуу бла украинлы миллетчи къауумну тунчукдурурга кёлден келгенди. Жарсыугъа, келге угъай. Олсагъат нацистлени жанындан экинчи керо от ачылганды, бютюнда кючю. Мурат башчылыкъ этген отряд аны да тунчукдургъанды. Алайда Мурат жаралы болганды. Анга да къарамай, жаш, буйрукъ берип, кеси да къатышып, жаралы болгъанланы кёрктуусуз жерге кетюрюрге юрешгендила. Ол заманда колоннага бютюнда къаты атдырып башлагъандыла. Топладан бири Муратны къатында чачылып, ол бютюн ауур жараала алгъанды. Балаланы Муратны биргесине къуллукъ этгенде эмда взводну командири, нальчикчи Мурат Кущов былай айтады: «Мен Муратны ауазындан ангылагъанма ол къыйын жаралы болгъанын. Алай анга да къарамай, ол рация бла буйрукъла бергенин, солдатлаага къайгыргъанын да къоймай, аланы кёруулай, автоматдан атдырып тургъанды. Мурат къазауатны ахырына дери да ал тизгинде эди, арда бёлюмге башчылыкъ этиуну медсанбатда манга буюргъанды». Къазауатда жаралы болгъан росгвардиячылары эмда ёлгенлерин Мурат Кущов медицинада ишлегенлеге тапдыргъанды. Балаланы Муратны жашауу ючюн врачла бек къаты кюрешгендила, алай, жарсыугъа, аны ёлюмюне кёлундан алламагъандыла. Ол кече ауур жа-

раларындан медсанбатда жан бергенди. Капитан анга буюрулган борчу тынгылы тамамлагъанды, биргесине къуллукъ этгенлени жашаулары сакълар ючюн кесин аямагъанды. Къыйын болумда этген жигитлиге эмда батырлыкъ ючюн Балаланы Муратны Кишиликни орденине тийишли кёргендила. Муратны бешайлыкъ жашчыгы къалганды. Аны атасына бла анасына жигит жашларыны хайырындан сау къалгъанладан, аланы жууукъларындан ыспас сёзле энтта да келгенлей турадыла. Аланы бир неччасын юлгоге келтирсек да тамам сунама. Елена Шумилина: «Операцияга къатышхан солдатла, аланы ата-аналары, жууукълары да Мурат Мажидовичге уллу ыспас этип, жашны жууукъларына, ахлуларына къайгы сёз беребиз. Хар атдырыу башланганы сайын, ол солдатланы кюрктуусуз жерге барыларына буйрукъ берип, аманлыкъланы кёлларына бири да тюшмезча этерге юрешгенди. Жаралылары кеси сыртында кетюрюп чыгъарганды. Муратны хурметли атасы бла анасы эмда жууукълары! Сиз аллай ётгюр эмда адепли жаш ёсдюргенгиз ючюн сизге уллу тасанда чачылып, ол бютюн ауур жараала алгъанды. Балаланы Муратны биргесине къуллукъ этгенде эмда взводну командири, нальчикчи Мурат Кущов былай айтады: «Мен Муратны ауазындан ангылагъанма ол къыйын жаралы болгъанын. Алай анга да къарамай, ол рация бла буйрукъла бергенин, солдатлаага къайгыргъанын да къоймай, аланы кёруулай, автоматдан атдырып тургъанды. Мурат къазауатны ахырына дери да ал тизгинде эди, арда бёлюмге башчылыкъ этиуну медсанбатда манга буюргъанды». Къазауатда жаралы болгъан росгвардиячылары эмда ёлгенлерин Мурат Кущов медицинада ишлегенлеге тапдыргъанды. Балаланы Муратны жашауу ючюн врачла бек къаты кюрешгендила, алай, жарсыугъа, аны ёлюмюне кёлундан алламагъандыла. Ол кече ауур жа-

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

«Муратым дуняны чемпионатына кытышыргыда»

Футболчу Зумакуланы Алим бла биз сизни бир кыуум жыл мындан алда шагыйрей этген эдик. Биогонлюкте Тайваньны командасында ойнаган жашыбызны юсюнден спорт тематикалы асламлы информация органла да терк-терк жазадыла. Алгаракта «Чемпионат» деген сайтда Зумакул улу юсюнден уллу материал басмаланганды. Биогонлюкте биз андан юзюкню басмалайбыз.

Алим футболну сайлап, анга берилгере таукулленгеннинде, акылбалык да болган болмаз эди. Ол биринчи кере Александр Апшевни атын журютген спорт школда танышханды футбол бла. – Биз, 1992 жылда тууганланы кыууму, ол кезиуде бек кючлю команда эдик. Алай «Спартак-Нальчик»

көрелисича кыуурга, зонаны жаберга да тюшеди. – Монголияга кылай тюшениги юсюнден айтсанг эди. – 2016 жылда тенгим бла Санкт-Петербурга кетип, анда иш табарга кюреше эдик. Сора интернетде Кьалмуркундан бир жашны интервьюсюн керема. Ол Монголияны «Сэлэнгэ Пресс» деген командасында ойнаганы юсюнден хапар айта эди. Ма ол такыйкыда менде андагы футболга сейир кыозгалады. Арта ол жашны излеп табам эм тынгылы хапар айтырын тилейме. Сора командага футбол-

командада аладан биринчи төртюсюдоле дегере боллукма. Ала да бизни КФК-ны даражасында. Россеили футболчула бардыла. Алай японлула кимден да көндюле. Алага хак да сейир туйюлду. Агентлеге кеслери окуна төлейди, профессионал командада ойнар ючюн. Футболга сейир артык уллу туйюлду анда. Не айтылган командаланы да тубешилерине 500 адам келеди. Орта эсеп бла а ол көрюмю 200-300 адамды. Анда ол юч сезон ойнаганды. Болсада биринчиден сора артка, Россейге, кыайтып, башха кыраллага кетер онгла излегенди. Алай, табылган команда аны артык көллендирмей, ол артка кетеди. «Андууд Ситини» кыуумунда Алим чемпионаты «доммак» призёру болады. Дагыда бир жылга кыалады. Аны бла бирге тюрлю-тюрлю клубланы интернет бла табып, алага письмола жазып, видеоларын ашырып турганды. Ол биогонлюкте ойнаган «Тайнань» клубдан анга эки кере «угтай» деп жуупла келип тургандыла. Алай 2019 жылы ахырына кыаршы, ала Алим бла сөлешуле бардырып, кеслерине чакырадыла. Монголия бла тенгештиргенде, анда не да башха эди: футбол да, жашау да.

– Команданы кыуумунда чемпионлукну ычындырмазга. Сора АФК-ны Кубогу ючюн плей-оффда ойнарга. Анда хал чемпионланы лигасындачады. Уллу стадионла, аслам кыраучула, камерала... Футболчула ол бек маганалыды. Бир-эки жылдан Тайваньны паспортун да алырга сюеме. Ол заманда кыралны жыйымдык командасыны санында дуняны чемпионатына сайлау юнлагда да кыатышыр онгум боллукду. Басмага **КЪАСЫМЛАНЫ АМИНАТ** хазыраганды.

биз жетген заманга премьер-лигада ойнаганлыкыга, бизге артык эс белмегенгери мени сейирсиндирген окуна эте эди. Онжети жылым толганды а, «Спартак-Юность» командага чакырадыла. Ол КФК зонаны кыууму болганы ючюн не окунуу, не футболну сайларга тюшеди. Атам бла анам а манга бийик билим алырга кереклисин айттып, КЪМКЪУ-ну юридический факультетине киреме, – деп эсгереди Алим. Ол кезиуде Зумакул улу «Кенже», «Локомотив» Кропоткин, «ГорИС-179» клубла ючюн ойнап турганды. «Мен сайлаганызы предметлери бошуна белги салынып кыалырача болмаганы себепли, таулу жашны борчлары бир кесе тюрленгенди. Анга топну сыйырып, негерине берилге, чабыуулукну

чула сайлау жаны бла адамны телефонун тилейме. Аны бла байлашама, видео да жибереме. Ол манга ай бла жарым замандан жууап береди. Тренер да, команданы меси да оюнугу жаратхандыла, кел деп. Бу амалны ычындырырга жарамаганын англап, самолётка билет аламан. Ол кыууму, самолётдан чыгыштырма, суукылык 25 градусча дери жете эди. Кюн кезлеринги кыаматханлыкыга, жылуу а жок. Ма ол зат эсимде кыалганды. Арта танышларым ол кыралны юсюнден бек көп соруучу эдиле. Алай артык сейир кыралды деп айталайма. Бизни адамла, нек эсе да, тыш кыралланы бек сейир жерлеге санайдыла. – **Монголияны чемпионаты кыалайды?** – Анга 10 команда кыатышады. Тынгылы футбол

Ал жанында – халкыны саулугу

Къабарты-Малкыарны онкология диспансеринде «Здравствуй!» деген ат бла акция бу жыл экинчи кере бардырылганын КЪМР-ни Саулук саклау министрствосуну пресс-службасыны башчысы Алина Тарим бил-

кылай амалланы хайырланганларына, усталык хазырлыкларына даражаларына кыарагандыла эмда ол затпаны барысына да бийик багча бергенди. Андан тышында да, бийик технологиялы оборудование

кере, акция «Барыбыз да рака кыжаубуз – Кавказ» деген проектти жашауда бардырыну чеклеринде кыралганды. – Биз Къабарты-Малкыарда аны экинчи кере оздуралды. Федерал араланы келчилери бла регионла кыужур арууну алгандан ачыкылау эмда профилактика жумушлары бардырабыз. Бу арууну заманда баямлау а – ол жамауатны саулугуну тамбасыны кыоркыусулугу эмда аны даражасыды, – дегенди ол.

Андан тышында да, О.Келхсаева приёмни кезиунде ала саусуланы кеслерин көрүп, саулуктарына алай кыараганларын сора да, адамланы жазып берген жарырулары да тинтиледендегенди. Алада уа дармала бла жалчытынуу, медицина жаны бла кыайгырылуукну юслеринден айттылады. Биогонлюкте бу затла бла байлаллы тарыгы болмаганды. Алай эсе да, дарманла бла жалчытынуу игилендирген энцирек эс бурруга тийишли чертиледи. Бу жаны бла бузуклыкка хар регионда да болганы белгиленгенди, аны себепли алааны кетериуге кереклисича кыайгырырга чакырыу этилгенди.

ТРАМЛАНЫ Зухура.

Хыйпачылык

Жалган келишимни хайырланганды

Экономикада аманлыкыла кыажу жумушлары чеклеринде РФ-ни ФСБ-сыны КЪМР-де Управлениасыны кулукчулары Ич ишле министрствонун келчилери бла бирге эл молкледен бирини башчысыны бузуклык ишин тохтатхандыла. Ол «КЪМР-де эл молкю айттыу эм эл молк продукцияны, продавольствяны рыногун бир низамга келтириу»

кырал программаны чеклеринде бөлүнгөн бюджет ахчаны тонаганына ишеклик барды. Ачыкыланганыча, энчи предприниматель Р.Ахобеков малланы сатып алганыны юсюнден жалган келишим хазыраганды. Анга бу жумушлагга 1,1 миллион сом бөлүнгенди. Бу иш Бахсан районну сюдионе берилгенди. Тинтиле бардырылып, пред-

приниматель РФ-ни УК-сыны 159-чу статьясыны 4-чу кесегине бузуклык этилгени шарт тохтатырылганды. Сюд аны эркинлик 2 жылга бла 6 айга сыйырырга деген оноу чыгарганды. Ол ошолмо халда толтурулукту. Дагыда предприниматель кыралга салган кыорчаны артка кыайтарырга берилу этилгенди.

Борчларын бет жарыкылы толтурганлага – саугала

СОБР-ны кулукчулары профессионал байрамларын белгилегенди. Энци отрядны кыралганына аталган кыууанчы жыйылуу Росгвардияны КЪМР-де Управлениасында бардырылганды. Аскерчилени кюк ведомствону башчысыны орунбасары Мурат Мешев алгышлаганды. Ол ишчи борчларын бет жарыкылы толтурганлага саугала, грамотала бла ырызлыкыла бергенди. Антларны кертичи болуп, ышанылган жумушланы бийик даражада толтурганлага кырал саугала да берилгенди.

– Биогонлюкте СОБР-ны келчилери терроризмге, экстремизмге кыажу кюреш бардырадыла, аманлыкылыкны тохтатуу ишин тохтаттыла, жесирлени эркин этедиле. Жашауларына, саулукларына кыоркю болганына да кыармай, салынган борчланы бет жарыкылы толтурадыла, – дегенди ол.

Жоп

Жууапсызлык эм уллу келлюлок

Жолда журюуну кыоркюсузулугуну инспекторлары бир кюнне эки кеф водительни ачыкылагандыла. Нальчикте Матросов атлы орамда полициячула «ВАЗ-211200» машинаны тохтатхандыла. Аны водитель, 46-жылык шалышкычы, бирненча кере сюдиону оноуу бла жууапха тартылганы ачыкыланганды. Эр киши медицина тинтиледен өтерге унамаганды.

Право низамны саклауучула ол алгын да быллай бузуклык ючюн административ жууапха тартылганын ачыкылагандыла. Ол кюн дагыда Тырны-ауузда ГИБДД-ны кулукчулары «ВАЗ-21099» машинаны тыйгандыла. Аны водители, 37-жылык каменкачы, медицина тинтиледен өтерге унамаганды. Жылны алгында уа Элбрус районну сюдиону аны РФ-ни УК-сыны

264.1-чи статьясыны 2-чи кесегине бузуклык этгени ючюн жууапха тартхан эди (алгын административ жууапха тартылган инсан машинаны кеф болуп журютгени ючюн). Эки инсанга да уголовный ишле ачылгандыла (РФ-ни УК-сыны 264.1-чи статьясыны 1-чи кесегине кере).

ТИКАЛАНЫ Фатима хазыраганды.

Тутушу

Умутландырган атламла

Кенжеде дзюдодан «Спорт терроризмге кыажу» деген чакырыуу бла 2008 жылда тууган спортчуланы араларында эришю бардырылганды. Анда умутландырган дзюдочу Джапуланы Кыуанч, 55 килограмм ауулукта тутушуп, доммак майдал кытханды. Биринчи сөрмешинде Кыуанч бугууну приём бла хорлаганды, финал ючюн тубешиюу көлге суулганды, эки спортчу да хорламны ычындырмаз ючюн, битеу кючлерин салгандыла. Болжал башалгандан сора, алага кыошак заман берилгенди, жарыуга, Кыуанч анда кытыдырганды. Доммак майдал ючюн сөрмешде Джапуу улу, хорлап, саугаланганла-

Рустам уллу кыйын салгандыла. Жашчык жайда саулугуна чып тюшгени ючюн тынгылы жарау атламаганды, энди мураты көл салып, дзюдо бла кыаты кюреширге, эришуледе хорларгады. Спорт бла Кыуанч гитчелигинден бери кюрешеди, секцияга аны атасы Элдар келтирген эди. Алгаракта ала ол Нальчикни биринчилигинде беш сөрмеш бардырганды эм барысында да кытханды. Уллу Хорламны кюнюне аталган эришюде да доммак майдал алганды. кыуурганды. Аны кыууанчы халда ачылууну сыйлы кыонакыла чакырылгандыла, ол санда Россеини Спорт тутушунан федерациясыны президенти Михаил Мамаишвили да. Майдалла ючюн гөжөфле эки кюнню ичинде демлешгенди. Аланы араларында 60 килограммга дери ауулукта Элбрус районну Байзулаланы Юсюнню Атын журютген олимпиада резервли спорт школундан Езденланы Заурбек эришгенди. Ол тутушхан кыуумда дагыда 27 спортчу сынашхандыла. Заурбек 5 сөрмеш бардырганды эм барысында да хорлаганды. Алай бла жерлешибиз даражалы эришю чемпион болганды. Аны тренерле Локияланы Юрий бла Балаланы Алим юйретедиле.

Кыууанчы халда ачылууну сыйлы кыонакыла чакырылгандыла, ол санда Россеини Спорт тутушунан федерациясыны президенти Михаил Мамаишвили да. Майдалла ючюн гөжөфле эки кюнню ичинде демлешгенди. Аланы араларында 60 килограммга дери ауулукта Элбрус районну Байзулаланы Юсюнню Атын журютген олимпиада резервли спорт школундан Езденланы Заурбек эришгенди. Ол тутушхан кыуумда дагыда 27 спортчу сынашхандыла. Заурбек 5 сөрмеш бардырганды эм барысында да хорлаганды. Алай бла жерлешибиз даражалы эришю чемпион болганды. Аны тренерле Локияланы Юрий бла Балаланы Алим юйретедиле. **КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.**

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНГУРАЛЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.	ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приёмни – 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь – 40-03-24. Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52. РЕДАКЦИАНЫ БЁ.НОМЛЕРИ: Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68. Экономика – 42-66-73. Кыуура – 42-66-76. Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71. Окыуучула бла байламлыкыла журютопу эм жазылуу – 42-37-94. Энци корреспондент – 42-68-72. Операторла – 42-66-85, 40-28-97.	Редакция авторла бла кыагыт журютмейди. Къол жазмалагы рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайдыла. Газетле басмаланган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге боллукдула. Ала айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законна тийишлиликте материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла. Редакция авторлдан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылган 5-6 бет) кёню алмайды. Газет Связны, информация технологияны эмда асламлы коммуникацияны ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзору) Къабарты-Малкыарла управлениасында 2016 жылда 19 декабрьде регистра этилгенди. Регистрация номер – ПН № ТУ07-00118. Индекс – П 5893	Газетни басмага «КЪМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди. Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Старополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а Газетлени ислерине таптыруу ючюн КЪМР-ни почта связны федерал Управлениасы жууаплыды. Телефона: 76-01-21 Газетлени розничнагы сатыу ючюн КЪМР-ни «Роспечать» акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34 Газет ийыкыда юч кере чыгады – геурге, орта, шабат кюнлеле.	Номерге графикте кере 19.00 сагытта кыол салынады. 20.00 сагытта кыол салынганды ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРЫЛА: Мусукаланы Сакинат – дежурный редактор; Куучуланы Сафият, Кетениланы Зульфия – жууаплы секретары орунбасарлары; Геляланы Валя (1, 2-чи бет), Бийекуланы Жаннета (3-чу бет), Зезаланы Лида (4-чу бет) – корректорла. Тиражы 1451 экз. Заказ № 2055 Багтасы 10 сомду.	РЕДАКЦИАНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин аягы проспекти, 5 адрес по почта: elbor_50@mail.ru
--	--	---	---	--	---